

Sbírka soudních rozhodnutí

USNESENÍ SOUDNÍHO DVORA (šestý senát)

1. září 2021 *

„Řízení o předběžné otázce – Článek 53 odst. 2 jednacího řádu Soudního dvora – Článek 267 SFEU – Zástupce notáře – Pojem ‚soud‘ – Kritéria – Nepřípustnost žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce“

Ve věci C-387/20,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím zastěpce notarialnego w Krapkowicach (zastěpce notáře vykonávající činnost v Krapkowicích, Polsko) ze dne 3. srpna 2020, došlým Soudnímu dvoru dne 12. srpna 2020, v řízení zahájeném na návrh

OKR

SOUDNÍ DVŮR (šestý senát),

ve složení L. Bay Larsen, předseda senátu, C. Toader (zpravodajka) a N. Jääskinen, soudci,

generální advokát: M. Campos Sánchez-Bordona,

vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

s přihlédnutím k rozhodnutí, přijatému po vyslechnutí generálního advokáta, rozhodnout usnesením s odůvodněním podle čl. 53 odst. 2, jednacího řádu Soudního dvora,

vydává toto

Usnesení

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článků 22 a 75 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 650/2012 ze dne 4. července 2012 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a přijímání a výkonu veřejných listin v dědických věcech a o vytvoření evropského dědického osvědčení (Úř. věst. 2012, L 201, s. 107) (dále jen „nařízení týkající se dědictví“).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci řízení zahájeného na návrh OKR, ukrajinské státní příslušnice, s bydlištěm v Polsku, která je spoluvlastníkem nemovitosti určené k bydlení nacházející se na území tohoto členského státu, proti odmítnutí zastěpce notarialnego

* Jednací jazyk: polština.

w Krapkowicach (zástupce notáře vykonávající činnost v Krapkowicích, Polsko) (dále jen „zástupce notáře“) sepsat závěť formou notářského zápisu obsahující doložku o volbě rozhodného práva pro dědictví, o něž se jedná ve věci v původním řízení, ve prospěch ukrajinského práva.

Právní rámec

Nariadení týkající se dědictví

- 3 Článek 22 nařízení týkajícího se dědictví, nadepsaný „Volba práva“ v odstavcích 1 a 2 stanoví:

„1. Každá osoba si může zvolit za právo, jímž se řídí její dědictví jako celek, právo státu, jehož je státním příslušníkem v době uskutečnění této volby nebo v době smrti.

Osoba s vícenásobnou státní příslušností si může zvolit právo kteréhokoli státu, jehož je státním příslušníkem v době uskutečnění této volby nebo v době smrti.

2. Tato volba musí být učiněna výslovně v prohlášení ve formě pořízení pro případ smrti nebo musí vyplývat z ustanovení takového pořízení.“

- 4 Článek 75 tohoto nařízení, nadepsaný „Vztah ke stávajícím mezinárodním úmluvám“, v odstavci 1 stanoví, že „[t]ímto nařízením není dotčeno uplatňování mezinárodních úmluv, jejichž smluvními stranami je v okamžiku přijetí tohoto nařízení jeden nebo více členských států a které se týkají oblastí upravených tímto nařízením“.

Polské právo

- 5 Článek 81 ustawy Prawo o notariacie (notářský řád) ze dne 14. listopadu 1991 (Dz. U č. 22, částka 91), ve znění použitelném na věc v původním řízení (dále jen „notářský řád“), stanoví, že „[n]otář je povinen odmítnout provést notářský úkon, který je v rozporu s právními předpisy“.

- 6 Článek 82 tohoto řádu stanoví, že:

„[O]soba, jíž bylo odmítnuto provést notářský úkon, je poučena o právu podat stížnost proti tomuto odmítnutí a o podmínkách jeho výkonu. Tato osoba může ve lhůtě jednoho týdne ode dne odmítnutí provést notářský úkon písemně požádat o vyhotovení odůvodnění odmítnutí a jeho doručení. Notář vyhotoví odůvodnění do jednoho týdne ode dne obdržení žádosti.“

- 7 Článek 83 uvedeného řádu zní:

„1) Každá dotčená osoba může ve lhůtě jednoho týdne ode dne doručení odůvodnění odmítnutí, nebo v případě, že o něj nepožádala ve lhůtě stanovené pro doručení odůvodnění odmítnutí, ode dne, k němuž byla informována o odmítnutí, podat stížnost proti odmítnutí provést notářský úkon k Sądu Okręgowemu [krajský soud (Polsko)] příslušnému v místě sídla kanceláře notáře, který odmítl provést notářský úkon. Stížnost se podává prostřednictvím uvedeného notáře.

1a) Notář uvedený v odstavci 1 je povinen odpovědět na stížnost ve lhůtě jednoho týdne a vedle stížnosti je povinen předložit soudu své stanovisko, jakož i doručit toto stanovisko dotčené osobě, ledaže již vyhotovil odůvodnění odmítnutí a doručil jí ho.

1b) Soud stížnost projedná na jednání, přičemž náležitým způsobem použije ustanovení Kodeksu postępowania cywilnego (občanský soudní řád) týkající se nesporných řízení.

2) Notář může, považuje-li stížnost za oprávněnou, notářský úkon provést; v takovém případě nečiní ohledně stížnosti žádné další kroky.“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 8 OKR požádala dotyčného zástupce notáře, který vykonává činnost v Krapkowicích, aby sepsal notářskou závěť obsahující ustanovení, podle kterého je právem rozhodným pro dědictví, které je předmětem věci v původním řízení, ukrajinské právo.
- 9 Dotyčný zástupce notáře odmítl sepsat uvedený zápis na základě článků 22 a 75 nařízení týkajícího se dědictví, jakož i umowy bilateralne z dnia 24 maja 1993 r. o pomocy prawnej i stosunkach prawnych w prawach cywilnych i karnych (dvoustranná dohoda mezi Polskem a Ukrajinou o právní pomoci a právních vztazích v občanských a trestních věcech) ze dne 24. května 1993.
- 10 OKR podala prostřednictvím zástupce notáře proti odmítnutí sepsat požadovaný zápis stížnost k Sądu Okręgowemu w Opolu (krajský soud v Opolí, Polsko) prostřednictvím téhož zástupce notáře v souladu s čl. 83 odst. 1 notářského řádu.
- 11 V rámci tohoto řízení uvedený zástupce notáře tvrdí, že má v prvním stupni provádět přezkum svého zamítavého rozhodnutí, v němž měl za to, že požadovaný notářský zápis je v rozporu s právními předpisy. Tento zástupce notáře přitom uvádí, že tento přezkum nemůže být schopen účinně zajistit, pokud ve věci, jejímž hlavním předmětem je výklad unijního práva, jako je tomu v projednávané věci, nemůže Soudnímu dvoru předložit předběžnou otázku.
- 12 Pokud jde o jeho kvalifikaci jakožto „soudu“ ve smyslu čl. 267 SFEU, uvedený zástupce notáře v podstatě uvádí, že ve vztahu ke stranám, které ho žádají o sepsání notářského zápisu, je nestranným a nezávislým orgánem, že právní ochrana, kterou přiznává, má závaznou povahu a že jím prováděný přezkum jeho odmítnutí provést notářský úkon, má rovněž trvalou povahu.
- 13 Za těchto okolností se zastěpca notarialny w Krapkowicach (zástupce notáře vykonávající činnost v Krapkowicích, Polsko) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:
 - „1) Musí být článek 22 nařízení [týkajícího se dědictví] vykládán v tom smyslu, že osoba, která není občanem Evropské unie, je také oprávněna si zvolit jako právo, jímž se řídí dědictví jako celek, právo státu, jehož je státním příslušníkem?
 - 2) Musí být článek 75 ve spojení s článkem 22 nařízení [týkajícího se dědictví] [...] vykládán v tom smyslu, že za situace, kdy bilaterální smlouva, která váže členský stát a třetí stát, neupravuje v oblasti dědictví volbu práva, nýbrž určuje rozhodné právo, může státní příslušník takového třetího státu, který má bydliště na území tohoto členského státu, provést volbu práva?

A zejména,

- zda bilaterální smlouva uzavřená s třetím státem musí výslovně vylučovat možnost provedení volby určitého práva, a nikoliv jen upravovat dědický status s použitím objektivních hraničních určovateli, aby bylo možné dovodit, že její ujednání mají přednost před článkem 22 nařízení [týkajícího se dědictví]?;
- zda svoboda volby dědického práva a sjednocení rozhodného práva prostřednictvím volby práva – alespoň v rozsahu vymezeném unijním normotvůrcem v článku 22 nařízení [týkajícího se dědictví] – patří k zásadám tvořícím základ soudní spolupráce v občanských a obchodních věcech v rámci Evropské unie, které nemohou být narušovány ani v případech uplatňování bilaterálních smluv s třetími státy, které mají přednost před nařízením [týkajícího se dědictví]?”

Řízení před Soudním dvorem

- 14 Rozhodnutím předsedy Soudního dvora ze dne 2. října 2020 přijatým na základě stanoviska generálního advokáta a soudce zpravodaje byla zastěpcy notariálního w Krapkowicach (zástupce notáře vykonávající činnost v Krapkowicích, Polsko) zaslána žádost o informace. V této žádosti byl vyzván, aby upřesnil některé skutečnosti týkající se jeho funkcí v rámci původního řízení, jejímž cílem bylo určit, zda má v projednávané věci postavení „soudu“ ve smyslu článku 267 SFEU.
- 15 V odpovědi ze dne 16. října 2020 uvedený zástupce notáře uvádí, pokud jde o jeho postavení třetí osoby před Sądem Okręgowym (krajský soud, Polsko), že v rámci uvedeného řízení nemají strany postavení „navrhovatele“ a „odpůrce“, ale postavení „účastníků řízení“. Pokud jde o uznání či neuznání postavení notáře jako „účastníka řízení“, praxe je proměnlivá v závislosti jak na jednotlivých krajských soudech, tak v závislosti na různých soudních kolegiích téhož oddělení v rámci těchto soudů. V každém případě tvrdí, že i když je notář připuštěn soudem jako „účastník řízení“, plní také úlohu, která vyplývá z jeho postavení osoby vykonávající „povolání založené na důvěře veřejnosti“ a je povinen jednat ve veřejném zájmu a být nezávislý a nestranný.
- 16 Pokud jde o jeho vnitřní nezávislost, zástupce notáře se opírá zejména o rozsudek ze dne 21. ledna 2020, Banco de Santander (C-274/14, EU:C:2020:17, bod 61), a pokud jde o jeho postavení třetí strany ve vztahu k orgánu, který přijímá rozhodnutí, proti němuž lze podat opravný prostředek, o rozsudek ze dne 16. září 2020, Anesco a další (C-462/19, EU:C:2020:715, bod 40), a uvádí, že nevyřizuje žádnou věc, v níž by byl účastníkem řízení a že nemá v žádném okamžiku vlastní zájem na řešení věci, přičemž porušení povinnosti nestrannosti by bylo závažným disciplinárním přestupek. Podle uvedeného zástupce notáře se jedná o doplňkové postupy na ochranu právního státu, které orgán, jenž má ve věci rozhodnout, nestaví na roveň účastníkům řízení.
- 17 Kromě toho tento zástupce notáře tvrdí, že i když se na účastníky dědického řízení použije zásada svobodné volby notáře pro provedení notářského zápisu, musí být stížnost proti případnému odmítnutí notáře sepsat požadovaný zápis nutně podána u téhož notáře, jenž je autorem tohoto odmítnutí a je povinen přijmout opatření stanovená v čl. 83 odst. 1a a 2 notářského řádu.

K přípustnosti žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

- 18 Článek 53 odst. 2 jednacího řádu Soudního dvora stanoví, že v případě zjevného nedostatku pravomoci nebo zjevné nepřislusnosti Soudního dvora k projednání určité věci, nebo je-li určitá žádost nebo určitý návrh zjevně nepřipustný, může Soudní dvůr po vyslechnutí generálního advokáta kdykoli rozhodnout usnesením s odůvodněním, aniž by pokračoval v řízení.
- 19 Toto ustanovení je třeba použít v projednávané věci.
- 20 Podle ustálené judikatury Soudního dvora je postup zavedený článkem 267 SFEU nástrojem spolupráce mezi Soudním dvorem a vnitrostátními soudy, díky němuž Soudní dvůr poskytuje vnitrostátním soudům výklad unijního práva, jenž je pro ně nezbytný k vyřešení sporů, které tyto soudy mají rozhodnout (usnesení ze dne 25. dubna 2018, *Secretaria Regional de Saúde dos Açores*, C-102/17, EU:C:2018:294, bod 23 a citovaná judikatura).
- 21 Z toho vyplývá, že k tomu, aby byl předkládající orgán oprávněn obrátit se na Soudní dvůr v rámci řízení o předběžné otázce, musí být možné jej kvalifikovat jako „soud“ ve smyslu článku 267 SFEU, což musí ověřit Soudní dvůr.
- 22 Pro posouzení toho, zda je předkládající orgán svou povahou „soudem“ ve smyslu článku 267 SFEU, což je otázka, která je upravena výlučně unijním právem, přihlíží Soudní dvůr k souboru faktorů, například zda je daný orgán zřízen zákonem, zda se jedná o stálý orgán, zda má obligatorní jurisdikci, zda má řízení před ním kontradiktorní povahu, zda aplikuje právní předpisy a zda je nezávislý (rozsudek ze dne 16. února 2017, *Margarit Panicello*, C-503/15, EU:C:2017:126, bod 27 a citovaná judikatura).
- 23 Kromě toho k určení, zda je třeba dotčený vnitrostátní orgán považovat za „soud“ ve smyslu článku 267 SFEU, je nutno posoudit konkrétní povahu funkcí, které vykonává ve specifickém normativním kontextu, v jehož rámci jedná, když žádá o rozhodnutí Soudního dvora, s cílem ověřit, zda před ním probíhá spor a zda uvedený orgán rozhoduje v rámci řízení, které má být ukončeno rozhodnutím, jež má charakter soudního rozhodnutí (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 16. února 2017, *Margarit Panicello*, C-503/15, EU:C:2017:126, bod 28 a citovaná judikatura).
- 24 Pokud totiž předkládající orgán nemá o sporu rozhodnout, byť splňuje jiné podmínky stanovené judikaturou Soudního dvora, nemůže být považován za orgán vykonávající soudní funkci (rozsudek ze dne 14. června 2001, *Salzmann*, C-178/99, EU:C:2001:331, bod 15, jakož i usnesení ze dne 24. března 2011, *Bengtsson*, C-344/09, EU:C:2011:174, bod 19 a citovaná judikatura).
- 25 V daném případě ze všech skutečností obsažených ve spise, který se týká projednávané věci, přitom vyplývá, že dotčený zástupce notáře nemá o sporu rozhodnout a nemá vydat rozhodnutí soudní povahy, takže nevykonává soudní funkce.
- 26 Podle článku 81 notářského řádu je totiž notář povinen posoudit legalitu notářského zápisu, o nějž byl požádán, a pokud má za to, že tento zápis není v souladu s právními předpisy, odmítne jej sepsat. Podle odstavce 1 uvedeného článku 81 může být toto odmítnutí předmětem stížnosti k obecnému soudu, podané prostřednictvím téhož notáře, který přijal zamítavé rozhodnutí. V této první fázi řízení má notář pravomoc k přezkumu vlastního zamítavého rozhodnutí.

- 27 Jak vyplývá z čl. 83 odst. 1 a 2 notářského řádu a jak potvrdila polská vláda v písemném vyjádření, že tento notář v rámci řízení o stížnosti namířené proti jeho odmítnutí sepsat požadovaný zápis dospěje buď k závěru, že stížnost je opodstatněná, takže sepíše tento notářský zápis a opraví své zamítavé rozhodnutí, nebo na svém stanovisku setrvá a postoupí věc k posouzení Sądu Okręgowemu (krajský soud, Polsko), aby rozhodl o opravném prostředku s tím, že mu předloží mu své stanovisko.
- 28 Uvedený notář tudíž nepřijímá žádné rozhodnutí soudní povahy ani v případě, že potvrdí své zamítavé rozhodnutí, ani pokud má za to, že stížnost je opodstatněná.
- 29 Jak uvedla Evropská komise v písemném vyjádření, možnost opravy zamítavého rozhodnutí nevykazuje znaky řízení, v němž má být přijato rozhodnutí soudní povahy. V rámci posouzení popsaného v bodech 26 a 27 tohoto usnesení totiž notář provádí přezkum vlastního rozhodnutí, pokud jde o jeho názor na legalitu notářského zápisu, který si přeje stěžovatel, který podává opravný prostředek k soudu, ve světle argumentů předložených stěžovatelem po záporné odpovědi na jeho žádost.
- 30 Konstatování Polska, že notář vykonává soudní funkci, není zpochybněno skutečností, že podle polského procesního práva tento notář jedná jako „prvoinstanční“ orgán. Jak totiž bylo připomenuto v bodě 22 tohoto usnesení, otázka, zda je předkládající orgán „soudem“ ve smyslu článku 267 SFEU spadá výlučně do působnosti unijního práva, aniž se v tomto ohledu přihlídně ke vnitrostátní kvalifikaci. Mimoto ze spisu vyplývá, že pokud notář provádí přezkum svého zamítavého rozhodnutí sepsat notářský zápis, nemá rozhodovat o sporu, ale musí znovu ověřit soulad žádosti s podmínkami stanovenými právními předpisy pro sepsání požadovaného notářského zápisu. Toto mezitímní řízení má povahu řízení o správní stížnosti, v jehož rámci má notář znovu posoudit vlastní rozhodnutí a případně sepsat požadovaný notářský zápis před tím, než bude věc předložena soudu.
- 31 Toto konstatování není zpochybněno ani tím, že nařízení [týkající se dědictví] v čl. 3 odst. 2 upřesňuje, že pojem „soud“ ve smyslu tohoto nařízení zahrnuje nejen soudní orgány, ale rovněž všechny ostatní orgány a všechny ostatní právní odborníky s pravomocí v dědických věcech, kteří vykonávají soudní funkce a splňují podmínky stanovené v posledně uvedeném ustanovení [rozsudek ze dne 16. července 2020, E. E. (Soudní příslušnost a rozhodné právo pro dědění), C-80/19, EU:C:2020:569, bod 50 a citovaná judikatura], neboť pojem takto vymezený v čl. 3 odst. 2 uvedeného nařízení má širší smysl než pojem uvedený v článku 267 SFEU.
- 32 Mimoto notář nemá při výkonu uvedeného přezkumu svého zamítavého rozhodnutí postavení „třetí osoby“ ve vztahu k orgánu, který přijal rozhodnutí, proti němuž byl podán opravný prostředek, což je určující pro to, aby dotýčný orgán mohl být v souladu s ustálenou judikaturou Soudního dvora považován za „soud“ ve smyslu článku 267 SFEU (rozsudky ze dne 21. ledna 2020, Banco de Santander, C-274/14, EU:C:2020:17, bod 62 a citovaná judikatura, jakož i ze dne 16. září 2020, Anesco a další, C-462/19, EU:C:2020:715, bod 37 a citovaná judikatura). Tento výklad není v rozporu se skutečností, že dotýčný zástupce notáře má i v případě, že notář je soudem, jemuž byla věc předložena, připuštěn jako „účastník řízení“, postavení osoby vykonávající povolání založené na důvěře veřejnosti, takže je nadále povinen jednat ve veřejném zájmu.
- 33 Dále, pokud jde o argument zástupce notáře týkající se skutečnosti, že notář může účinně plnit úkol přezkumu, který mu byl svěřen, pouze pokud má ve věci, jejímž hlavním předmětem je uplatňování unijního práva, možnost položit předběžnou otázku, z ustálené judikatury vyplývá, že existence prostředků soudní ochrany proti rozhodnutím umožňuje v každém případě zaručit

účinnost mechanismu řízení o předběžné otázce stanoveného v článku 267 SFEU, jakož i jednotnost výkladu unijního práva (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 31. ledna 2013, Belov, C-394/11, EU:C:2013:48, bod 52).

- 34 S ohledem na všechny výše uvedené úvahy nemůže být dotyčný zástupce notáře pro účely projednávané žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce považován za „soud“ ve smyslu článku 267 SFEU.
- 35 Z toho vyplývá, že žádost o rozhodnutí o předběžné otázce musí být prohlášena za zjevně nepřipustnou.

K nákladům řízení

- 36 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím orgánem je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený orgán.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (šestý senát) rozhodl takto:

Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podaná zastěpcem notarialnym w Krapkowicach (zástupce notáře vykonávající činnost v Krapkowicích, Polsko) je zjevně nepřipustná.

Podpisy.